

Pers

STIJL- EN
TAALKUNDIGE WENKEN

VOOR .

MEDEWERKERS

VAN

„DE TELEGRAAF”

NAAML. VENN. DRUKKERIJ ELSEVIER — AMSTERDAM

T 4633 €8,-

STIJL- EN
TAALKUNDIGE WENKEN

VOOR

MEDEWERKERS

VAN

„DE TELEGRAAF”

L. S.

Steeds, en vooral in tijden als deze, dient de Nederlandsche taal beschermd te worden tegen vreemde insluipsels. Een courant kan in aanzienlijke mate daartoe medewerken. Elkeen wordt mitsdien verzocht, de achterstaande wenken ter harte te nemen. Dit zal tevens de eenheid in de courant ten goede komen.

DE HOOFDREDACTIE.

Januari 1916.

A.

Men vermijde het gebruik van de volgende germanismen en andere taalontsieringen en -onjuistheden:

I.

en schrijve niet:	maar:
aangewezen zijn op.	het moet hebben van, het niet kunnen stellen zonder.
afslaan (van een vijand).	terugslaan. (Een aanval wordt afgeslagen).
beïnvloed worden door.	onder den invloed staan, (verkeeren) van.
beëindigen.	eindigen, voltooien.
benutten.	zich ten nutte maken, partij trekken van, gebruiken, gebruik maken van.
bemerken (bemerking).	op-, aanmerken (-ing.)
beweren, i. d. bet. v.	verzekeren, betoogen.
bouwen, i. d. bet. v.	spoorwegen aanleggen, kanalen graven, wegen aanleggen.
brengeu, i. d. bet. v.	bevatten (De Times bevat of heeft 'n belangwekkend hoofd- artikel).
commenteeren of commentariëeren.	bespreken, toelichten.
concentreeren.	samentrekken, bijebrengen.
daarstellen.	bouwen, oprichten.
danken, i. d. bet. v.	te danken hebben aan, moeten worden toegeschreven aan.

doorvoeren (een maatregel —).	invoeren, doorzetten.
gaan om (het gaat om).	het betreft (vooral niet aanbetreft of aanbelangt).
ingaan (ergens op —).	ergens in treden.
komen naar (een stad of een land).	komen te . . . of in . . .
onderbreken.	in de rede vallen, afbreken.
publiceeren.	afdrukken, weergeven, openbaar maken, mededeelen.
signaleeren.	de aandacht vestigen op, in het licht stellen, op (niet „aan”) de kaak stellen.
stammen van.	afstammen, afkomstig zijn van; zijn oorsprong vinden in.
stelling nemen tegen.	partij kiezen tegen, maatregelen nemen tegen, zich verzetten tegen.
stellingneming.	standpunt.
teruggaan, i. d. bet. van	kleiner worden, slinken, verminderen, achteruitgaan.
terugloopen (koersen).	dalen.
torpilleeren.	torpedeeren.
verstaan met (zich —).	overleg plegen, tot een overeenstemming komen met.
voeren tot.	leiden tot.
voerslaan.	voorstellen, aan de hand doen.
wijzen op (dit wijst op)	dit duidt op.
zijn te (goederen zijn hier af te leveren).	moeten . . .

II.

actie(s).	strijd, gevechten, het werk, schermutselingen, ontmoeting, bedrijvigheid, handelwijze, krijgsverrichtingen, operaties, werkzaamheid, optreden, onderneming, aandelen, mimiek, rechtsvordering.
-----------	--

Adria.	Adriatische Zee.
affaire.	zaak, geval, proces, aangelegenheid.
agitatie.	onrust, opwinding, (gemoeds-) beweging, verontrusting, spanning, gisting, propaganda.
apparaat.	toestel, inrichting, werktuig.
artillerie-duels.	artilleriegevechten.
Baltische Zee.	Oostzee.
begeestering.	geestdrift.
condities.	voorwaarden, omstandigheden, verhoudingen.
consequenties.	gevolgen, uitvloeisel.
daadzaak.	feit.
duikbootenoorlog.	duikbootoorlog (zie mijngevaar).
duizende.	duizenden.
Freiherr.	baron.
generaal. — Niet generaal-gouverneur, generaal-agent, enz.	maar: gouverneur-generaal, hoofdagent, enz.
hoog explosieve granaten (high explosive shells).	brisantgranaten.
interventie.	tusschenkomst.
invasie.	inval.
kop (berg-).	top.
landstormers.	landstormmannen, -soldaten, -plichtigen.
-lijden; hartlijden, nierlijden.	-ziekte, kwaal.
mails.	brievenmalen.
mijngevaar, mijnenveld, mijnenveger, mijnenlegger.	mijngevaar, mijnveld, -veger, -legger.

Men zegt toch ook:	mijnbouw, mijnwezen, mijnwet, mijnontginning, mijningenieur, mijnwerker, mijnhout. En in al die woorden drukt „mijn-“ een meervoud uit, niet minder dan bij de drie eerstgenoemde woorden. Zoo is het ook vrouwvolk; een „vrouwenvolk“ bestaat er gelukkig niet! De wetgever heeft zich ook bezondigd door te spreken van de schepenwet, die natuurlijk „scheepswet“ had moeten heeten. Een schepenwet, zou een wet op de schepenen moeten zijn; zie schepenbank, (b. van schepenen) schepenraad (een r. v. schepenen). Daarentegen hebben wij: scheepsgevecht, -tuig, -timmerwerf, -lijst, -tjdingen. Men schrijve voorts even min: meubelenfabrikant, treinenverkeer, als horlogesmaker, schoorsteenveger, wegwijzer, bloemenperk, dierenkunde, brievenwisseling, enz. prijsgerecht, prijshof. Het is immers ook: prijscourant, prijslijst, prijsnoteering, prijsuitdeeling.
Zoo is het ook:	
munitiewerkers.	munitiemakers (-arbeiders).
omgeving. Dit zegt men alleen van personen, dus:	de omgeving van den koning, de omstreken van Naarden.
oorlogsmateriaal.	oorlogsmateriëel.
prijzenhof, prijzengerecht.	prijshof, prijsgerecht, (zie „mijngevaar“).
propellor.	schroef.
quaestie.	vraagstuk, vraagpunt, geval, zaak, aangelegenheid.
respect, enthousiasme, reconciliant, appreciatie, reconvalescent en al dergelijke woorden, die men even goed in de Nederlandsche als in een vreemde taal kan zeggen.	eerbied, geestdrift, verzoeningsgezind, enz.
shrapnells.	granaatkartetsen.
„Siegeskranz“ (Heil dir im).	„Siegerkranz“.
spaarkas.	spaarbank.
taaiheid (van soldaten).	volhardingsvermogen, doorzettingskracht, taaië volharding.
text.	tekst.

vertrouwensvotum.	motie van vertrouwen.
vorst, i. d. bet. v. het Duitsche Fürst.	prins: prins Bismarck, prins Hohenlohe, de prins van Wied.
zône.	zone.
III.	
absurd.	dwaas, ongerijmd.
algemeen. Niet: Algemeen is men van gevoelen (Duitsch!) maar	men is algemeen van gevoelen.
beduidend (— meer)	aanmerkelijk.
beslist, i. d. bet. v.	stellig, ongetwijfeld.
betrekkelijk of betreffende, i. d. bet. v.	het bedoelde bericht, het bericht, waar sprake van is.
(de) beweerde (aanslag).	vermeende, vermoede, gewaande.
comfortabel.	geriefelijk.
daadwerkelijk.	werkelijk, metterdaad.
destijds. Dit duidt op een bepaald tijdstip. Men verwarre het niet met:	indertijd.
enorm.	ontzaglijk, geweldig, in hooge mate.
fair.	redelijk, billijk, behoorlijk.
gedegen.	degelijk, doordacht.
geëigend.	geschikt, aangewezen.
geheimarchieven.	geheime archieven.
geneigd en genegen (in den verkeerden zin).	Ik ben geneigd, iets te doen. Hij is mij zeer genegen.
hopelijk.	het is te hopen dat; naar te te hopen is.
middelgroot.	middelmatig, van gemiddelde grootte.

ongeacht, i. d. bet. v.	ondanks.
ongehoord (ungeheuer). Men zij met dit woord voorzichtig; er is zelfs geschreven: het artillerievuur was ongehoord hevig.	buitengewoon, ongekend, ongeëvenaard, ontzettend.
onheimelijk (unheimlich, — isch.)	ongezellig, naar, somber, onveilig, verdacht.
onomwonden.	ronduit, openhartig, onbewimpeld, onbedekt.
oogenblikkelijk, in den zin van:	huidig, tegenwoordig. „De oogenblikkelijke toestand” is fout.
opvallend.	treffend.
overzichtelijk.	gemakkelijk te overzien.
recent.	jongste, laatste, jong.
rond, i. d. bet. v.	ongeveer 1000 gulden; rondom de stad.
toelaatbaar.	geoorloofd, gepast.
uitgenomen.	uitgezonderd.
veelmeer.	veeleer.
volmaakt.	Men zegt volmaakt of volkomen juist, maar volslagen onjuist.

IV.

aldaar (dit woord vermijden).	daar.
„als regel”, indien het niet juist gebruikt wordt.	Ik ga in den regel, niet ik ga als regel om 9 uur naar mijn bureau.
dank, i. d. bet. v.	dank zij.
der.	van de. (losser, dus beter.)
vooral niet: Vaststelling der prijzen van de levensmiddelen,	maar: van de pr. der l.

eerstens, tweedens.	ten eerste, ten tweede, enz.
gezamenlijke (die sämtliche).	alle, tezamen.
hoogstens.	ten hoogste.
in plaats.	in plaats van.
meerdere (i. d. bet. van mehrere).	verscheidene.
niets anders als.	niets anders dan.
niets meer als.	niets meer dan.
noch dit noch dat.	dit noch dat; dit zoomin als dat.
omdat (indien van 'n oorzaak en niet van 'n reden sprake is).	doordat. Dat komt doordat, niet: omdat. De vijand verloor veel manschappen, doordat . . .
tegenover (het bericht).	In strijd met, in tegenspraak met.
ten. (ten koste van, maar te zijnen koste; ten bate van, maar te mijnen bate).	Het is: te eenen male, te eeniger tijd, te gelijker tijd, te juister tijd.
vanuit.	Men zegt niet: vanuit Amsterdam, maar van A. uit.
waar.	niet: te meer „waar”, maar: te meer „daar”, of „aangezien”.
waaronder.	mag nooit op personen betrekking hebben; in dat geval: onder wie.
welke, welker.	slaat op zaken; eenvoudiger en dus mooier is: die, waarvan.
wier.	kan alleen op menschen betrekking hebben.
wegens.	geeft een reden weer en geen oorzaak. De straten worden dus niet wegens, maar door den regen nat Daarentegen gaat men wel wegens den regen schuilen.

B.

Algemeene wenken.

1. De zinsbouw.

Men schrijve korte zinnen, in heldere, kernachtige taal, gebruike geen hoogdravende woorden (hij heeft „de goedheid gehad”, zich „wel te willen bereid verklaren”) en gebruike geen stoplappen (wel, al, daarna, toen.)

Men vange den zin zooveel doenlijk met het onderwerp of een voorloopig onderwerp (het, er) aan, en nooit met een werkwoord (besloten werd, gemeld wordt,) en vulle hiaten in het rythme ook, waar het noodig is, met „er” aan.

Men vermijde den lijdenden vorm (dus niet: door de regeering is besloten, door den Times-correspondent te Saloniki wordt gemeld, maar: de regeering heeft besloten, de correspondent meldt).

Men schrijve niet: Nauwelijks was ik aangekomen en had mij gemeld, maar: en had ik mij gemeld.

Men zij niet al te voorzichtig met het gebruik van het 3de naamvalsvoorzetsel a a n. „Venizelos is opgedragen” is Duitsche of Engelsche zinsbouw. Mooier is: Aan Venizelos is opgedragen, nog beter: (de koning) heeft aan Venizelos opgedragen. Zoo zijn ook zinnen als de volgende heel stijf: Den mannen werd gezegd; den kinderen werden boeken uitgereikt. Door het gebruik van „aan” wordt de stijl aanmerkelijk lossier.

2. Het werkwoord.

Men gebruike geen uitheemsche werkwoordtijden. „Waar was je?” zonder nadere tijdsbepaling is Duitsch. Nederlandsch is: Waar ben je geweest. Zoo zegge men eveneens voor:

Er hadden gevechten plaats: Er hebben gevechten plaats gehad.

Tot minister werd benoemd: Tot minister is benoemd.

De kapitein bracht rapport uit over de gevechten die plaats hadden: over de gevechten die plaats hadden gehad.

Men ga niet ongemerkt van de indirecte in de directe rede over; men zegge dus niet:

De voorzitter opende met een enkel woord de vergadering. Wij zijn hier hedenavond voor een belangrijke zaak bijeen.

De voorzitter opende met een enkel woord de vergadering. Wij zijn hier hedenavond, sprak hij, voor een belangr. zaak bijeen.

De Köln. Ztg. spreekt over den duikbootoorlog. Onze meening is, dat ...

maar: De Köln. Ztg. spreekt over den duikbootoorlog. Onze meening, zegt het blad, is:

Men vermijde zooveel mogelijk het gebruik van een werkwoord, voorafgegaan door een lidwoord.

Het innemen	=	de inneming.
Het beschieten	=	de beschieting.
Het samenwerken	=	de samenwerking.
Het ontvoeren	=	de ontvoering.
Het schrijven	=	de brief.
Het aanleggen enz.	=	de aanleg.

Men wachte zich voor verschrijvingen als deze:

In de streek van den „Doolhof” werden, na in den nacht van den 30sten een tegenaanval van de Duitschers te hebben afgeslagen, de door de Franschen veroverde posities versterkt. Of:

Nog pratende over het geval, reed de trein Helder binnen.

Men vermijde de woordvolgorde: gedaan worden, (voor worden gedaan, enz. zooveel mogelijk.)

3. Duitsche woordvorming.

Duitsch zijn:

a. tal van woorden met om, zooals:

omvorming, omgestalting, omgroepeering, omkleeden, omstijgen.	hervorming, vervorming, andere of gewijzigde groepeerings, verkleeden, overstappen.
---	---

b. tal van woorden met—vol, als:

succesvol, waardevol, inhoudsvol.	succesrijk, (geslaagd, gelukkig); kostbaar (van groote waarde); belangrijk (veelzeggend); zinnelijk.
-----------------------------------	--

(Vergelijk Charivarius in de Nieuwe Groene:

„Wij weten nu wel, dat we niet meer van „gewichtig” of „belangrijk” mogen spreken. Wij gaan gedwee met alle modes mee, en zeggen „waardevol”.

Ook glansvol, geestvol, machtvol. Maar nu zendt „Dalmeyer's Instituut voor zelfontwikkeling” ons een prospectus, waarin wij worden uitgenoodigd tot het volgen van een cursus „ter opleiding tot meestervol werker, succesvol in het omzetten zijner kundigheden”. 't Is niet waarschijnlijk dat we ons davevol zullen opgeven. 't Klinkt wat burgervol”.

c. woorden met groot-: grootstad, grootindustrie, grootkoopman.

grootte stad, grootte industrie, groot koopman.

d. woorden met — name: deelname, opname, afname, toename, inbeslagname, ontslagname

deelneming, opneming, afneming, toeneming, inbeslagneming, ontslagneming.

e. eigennamen met s che (zie: das „Wolffsche bureau”).

De naam „Kollewijnsche spelling” is ingeburgerd, maar is eigenlijk onjuist. Zoo zegge men ook niet: de Bismarcksche, maar de Bismarckiaansche politiek, of omschrijf het met „van”.

f. woorden met neven-:

nevenbedoeling,	bijbedoeling.
nevenoogmerk.	bijooigmerk.

Daarentegen is wel goed de andere beteekenis van neven- als in nevenschikking.

g. deze koppeling:

De zaak is een geringe.	De zaak is gering.
De vraag is een eenvoudige.	De vraag is eenvoudig.

4. Om.

Het gebruik van om is vaak overbodig, b. v. in:

Men heeft getracht om in te breken.

Ik heb gepoogd om de eerste te zijn.

Hij heeft mij gesmeekt om hem te vergeven.

• Bijzondere afkeuring verdient het Belgische insluipsel: Hij is gestraft om verboden kranten te hebben ingevoerd. (pour avoir ...).

5. Samentrekkingen.

Men vermijde zooveel mogelijk samentrekkingen als deze: militaire en handelsbelangen; trein- en telegrafische verbinding.

Men kan hier even goed de taalkundig geoorloofde wijze van samentrekking bezigen: militaire en commerciële belangen. Afkeuring verdienen tevens uitdrukkingen als: handelspolitieke eischen. Dit is Duitsch. Men omschrijve de uitdrukking in dergelijke gevallen.

6. Het Koninklijk Huis.

Men kan zijn eerbied voor het Koninklijk Huis tot uiting brengen, ook zonder allerlei zelfstandige naamwoorden en bezittelijke voornaamwoorden met hoofdletters te schrijven.

7. Men zegt alleen: De Duitsche Keizer, het Duitsche rijk, maar ook alleen in dit ééne geval. Men schrijft n.l.: de president van de Fransche republiek, de koning van Griekenland, van Roemenië, van Engeland, en niet de Fransche president, de Engelsche koning, enz.

8. Men vermijde het gebruik van vage woorden of woorden die meer dan één beteekenis hebben. Voor „als” zette men b.v. indien of wanneer, voor „om”: ten einde of ter wille van, voor moeten: behooren te of dienen te.

9. Woorden als ook, hieromtrent behooren op hun juiste plaats te staan.

Ik zeide hem ook, dat hij dit moest doen kan zoowel beteekenen: Ook ik zeide hem, dat hij dit moest doen als: Ik zeide hem, dat hij ook dit moest doen.

10. Men make er geen gewoonte van, vreemde woorden als: Quadruple Entente, qua, de facto, te spatieëren. Dat vestigt er meer de aandacht op, dan de bedoeling is.

11. De nieuwe zin begint meestal bij een nieuwe gedachte, de nieuwe regel bij een nieuw onderwerp.

12. De kop boven een bericht, geve den verkorten inhoud kernachtig maar goed-klinkend weer.

13. Voor namen van landen schrijve men „in”, voor namen van steden „te”. 'n Uitzondering wordt gemaakt voor steden, welker naam met een lidwoord begint: Niet te Den Haag, maar in den Bildt, in den Bosch, in den Helder, in den Haag.

14. Spelling van buitenlandsche namen: Namen die oorspronkelijk in Latijnsche letters worden geschreven (Joubert, Asquith) blijven in den regel onveranderd (enkele eenvoudige uitzonderingen als Boedapest, Boekarest liggen voor de

hand; het zijn er slechts weinig). Wanneer men echter de namen uit niet-Latijnsche, (hoofdzakelijk dus Slavische, Chineesche, Japansche, Grieksche) in Latijnsche spelling moet overbrengen, ligt het ook voor de hand, dat men ze niet in Duitsche, Engelsche of Fransche, maar in Nederlandsche klanken overbrengt. In het Russisch bijvoorbeeld heeft men één letterteeken voor onze sj, voor tsj, sjtsj. Het is natuurlijk dwaas, in die gevallen sch, of ch of sh te schrijven, aangezien wij geen enkel Nederlandsch woord kennen, waarin deze klanken de sj weergeven. Daarentegen hebben wij: sjerp, sjees, sjourren, sjouwen, doosje en andere. Pasja schrijft men reeds; er is geen enkele reden, de spelling niet ook verder door te voeren.

Men neme dus als regel aan:

De oe-klank in een niet-Latijnsche spelling schrijft men: oe.

„sch” enz. „ ” ” ” ” ” ” : sj.

„ c ” ” ” ” ” ” is vaak: ts.

De w aan het einde van een Slavischen naam is meestal: f, de v is altijd onze w.

Men geve een vreemde klankgroep, indien men de oorspronkelijke lettertypen in Latijnsche moet overzetten, dus nooit op andere dan Hollandsche wijze weer en voere dit consequent door:

Voorbeelden:

Roeskoje Slowo, Roeskia Wjedomosti, Birzjewia Wjedomosti.

Roeski Inwalid.

Rjetsj.

Nowo Aleksinjets.

Waladowo, Wardar.

Warna.

Wranja.

Boeg.

Sassonof, Kriwosjeïn, Radoslawof.

Pozjarewats, Sjabats, Nisj, (š) Nisjawa, Prisjtina, Knjazewats,

Prizrend, Kroesjewats, Obrenowats, Kragoejewats.

Kabrinowitsj (niet Cabrinovic.)

Goenaris, Joean Sji Kai, Bjelogradsjik, Tsaribrod, Tsjartorisk,

Zajetsjar, Loetsk, enz.

Riviernamen op-ica, schrijve men, naar de uitspraak, met itsa (ç = ts): Stroemnitsa, Bregalnitsa, Semenitsa, enz. Zoo ook: Paratsin, Tsatsak (Çaçak.)

Men lette ten slotte op het volgende:

kh in Engelsche of Fransche communiqué's beteekent ch:

Khwostoff = Chwostof.

De Fransche spelling (in Russische communiqué's) moet zoo noodig tot de Oostenrijksche (of Galicische) worden teruggebracht:

Halice = Halicz.
Gorlice = Gorlicz.

Voorts schrijve men niet:

Hàvre maar Havre.
Tolmein, „ Tolmino.
Trentino, „ Trente.
Leghorn, „ Livorno.

Aanhangsel.

Copy en correctie.

1. Men schrijve zoo duidelijk mogelijk, make bijv. zichtbaar onderscheid tusschen a en d, a en u, c en e, e en i, e en l, F en T, g en q, h en k, I en S, L en h, l en t, n en u, nn en mi, m en ni, o en s, o en v, P en T, ij en y, s en z, x en se of sc, ui en iu, enz.

Dit spaart den zetter, den corrector en eventueel den revisor tijd en het vermindert de kans, dat er onjuiste dingen in de krant komen te staan.

2. Een getal voor aan den zin schrijve men nooit in cijfers, maar als het eenigszins mogelijk is, voluit in letters. Is het aantal lettergrepen van zulk een getal daar te groot voor, dan doet men beter door den zin zoodanig om te zetten, dat het, in cijfers geschreven, niet aan het begin maar verder in den zin komt te staan.

In het algemeen schrijve men getallen die uit een of enkele lettergrepen bestaan, niet in cijfers, tenzij het rekenkundige opgaven geldt, als: Het kind is 8 jaar, 10 maanden en 11 dagen. — Amsterdam ligt op 52° 22' 30" N. Br. en op 4° 53' 8" O. L. van Greenwich. De bevolking der geheele aarde wordt geschat op 1631 millioen (niet 1631.000.000) enz.

Men schrijve niet 80-jarige oorlog, maar Tachtigjarige Oorlog; niet Willem de derde, maar Willem III, niet 8 voudig, maar achtvoudig, — 5 jarig, maar vijfjarig, 12-tal, maar twaalfal, enz.

Een schrijfwijze als: van 1894—1915 dient als minder mooi vermeden te worden; men schrijve: van 1894 tot 1915, maar bijv. de oorlog van 1870—(18)71, in de jaren 1894—(18)95.

3. Afkortingen bezige men in den gebruikelijken vorm en zoo min mogelijk. Een werk met veel afkortingen laat zich minder aangenaam lezen.

4. In de schrijfwijze van vreemde woorden en vreemde namen houde men eenheid.

5. Men beschrijve het copiepapier slechts aan ééne zijde.

6. Wil men den zetter in den tekst van het handschrift iets duidelijk maken, waarvoor geen bepaald teeken bestaat, dan schrijve men dit — doch duidelijk en kort — op den kant. Om verwarring te voorkomen, omgeve men dit met een kring en hale het, zoo noodig, met een streep aan naar de plaats, waarop de mededeeling betrekking heeft.

7. Bij de correctie moet de drukproef nauwkeurig met de copy worden vergeleken; er moet op gelet worden of letters, lettergrepen of woorden ook verkeerd gezet zijn; of soms ook verkeerde lettertypen gebruikt zijn; of er geen letters verkeerd, bijv. op den kop staan, of letters ook gezakt zijn of boven den regel uitsteken; of de spaties tusschen de woorden wel regelmatig zijn aangebracht.

8. Degene die de correctie uitvoert, moet de wijzigingen, verbeteringen en toevoegingen die hij maakt, aan den kant van de copy — en niet tusschen het zetsel — aangeven. Daartoe zet men door den verkeerden letter of lettergroep een streepje, dat duidelijk den letter of lettergroep aangeeft en dat op den kant wordt herhaald met daarnaast de letter of lettergroep die ervoor in de plaats moet komen. Men doe dit liefst op dezelfde hoogte als waarop de regel staat, waarin de correctie moet plaatshebben en op zulk een wijze, dat de correctie den zetter onmiddellijk duidelijk zij. Als er op den kant reeds te veel correcties staan, kan men de nieuwe om der wille van de duidelijkheid ook elders neerzetten, mits men ze dan met een streep aanhaalt naar de te corrigeeren plaats.

Moet een woord, dat gewoon gezet is, gespatieerd worden, dan kan men dit ook in de drukproef aangeven door tusschen elke twee opvolgende letters daarvan een streepje aan te brengen; aldus: p/a'p/i/e/r; aan den kant herhaalt men dan de streepjes zóó: // // // // //

Wil men juist een gespatieerd-gezet woord gewoon gezet hebben, dan haalt men de letters door middel van haakjes bijeen.

Dus zoo: (p a p i e r). Men herhaalt ook hier het teeken op den kant.

De overige meest gebruikelijke correctietekens als: een omcirkeling, waarmee men een kapotte letter aangeeft (steeds aan den kant), een d met een staart (d) die aanduidt dat iets vervallen moet, het teeken (v) (een verbastering van de v van

vertatur = het worde omgedraaid) voor een letter die op den kop staat, enz. mogen bekend worden verondersteld.

9. Wanneer er kans bestaat, dat een vreemd woord of een vreemde naam verkeerd door den zetter zal worden gelezen, schrijve men dat woord of dien naam duidelijk in drukletters ernevens.

10. Vermoedt de corrector, dat er onjuistheden in den tekst voorkomen, dan is het gewenscht, dat hij den schrijver daarop opmerkzaam maakt.